

แผนที่แบ่งเขตความรุนแรงแผ่นดินไหวในบริเวณพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง

Seismic Micro-zonation map of central basin

สาขาวิชาเทคโนโลยีธรณี คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ผู้จัดทำ

ชื่อ - สกุล : นายพนวัฒน์ พรหมยาลี

ตำแหน่งงาน / แผนก : ผู้ร่วมทำวิจัยกองเฝ้าระวังแผ่นดินไหว

สถานประกอบการ : กองเฝ้าระวังแผ่นดินไหว กรมอุตุนิยมวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ.เกียรติศักดิ์ ศรีภริมย์

บทคัดย่อ

แผ่นดินไหวเป็นภัยธรรมชาติที่ปัจจุบันไม่สามารถพยากรณ์ล่วงหน้าได้ แต่สามารถบอกความรุนแรงหลังจากการเกิดได้ นั่นคือ การทำแผนที่แบ่งเขตความรุนแรงแผ่นดินไหว ซึ่งเป็นวิธีการสากลที่เป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางในการศึกษาอันตรายจากแผ่นดินไหว เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมและการจัดการภัยด้านแผ่นดินไหว โดยส่วนมากเกิดการเคลื่อนที่มีพลัง ทั้งนี้ผลกระทบที่เกิดขึ้นสามารถสร้างความเสียหายได้ ไม่ว่าจะเป็นอยู่ใกล้หรือไกลจากแนวรอยเลื่อน นั่นเป็นเพราะในแต่ละพื้นที่ตอบสนองต่อคลื่นแผ่นดินไหวไม่เท่ากัน บริเวณที่เป็นดินอ่อนในแอ่งตะกอนจะมีการขยายสัญญาณคลื่นแผ่นดินไหวมากกว่าพื้นที่แข็ง โดยในการศึกษานี้จึงได้ทำการทดลอง เพื่อหาค่าความถี่มูลฐานและการตอบสนองของพื้นที่ดินที่มีผลต่อการสั่นไหวของอาคารในบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลาง (จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดตากบางส่วน) ในการศึกษานี้จะใช้เทคนิค H/V spectral ratio จากการตรวจวัดคลื่นไหวสะเทือนที่เกิดจากการกระตุ้นตามธรรมชาติของพื้นที่นั้น ๆ จำนวน 45 จุด เพื่อที่จะได้ข้อมูลสำคัญที่ช่วยให้ทราบถึง ค่าความถี่มูลฐาน ค่าการขยายสัญญาณและความหนาของชั้นตะกอนในพื้นที่บริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลาง ซึ่งผลที่ได้พบว่าบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลางมีค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยในช่วง 0.30 Hz ถ้ามีการเกิดแผ่นดินไหวก็จะทำให้สิ่งปลูกสร้างที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่ 10 ชั้น ขึ้นไปมีการสั่นไหวรุนแรงขึ้นเนื่องด้วยเป็นการสั่นพ้อง และพบว่าบริเวณตามแนวแม่น้ำน่าน แม่น้ำยม และแม่น้ำปิง มีอัตราการขยายสัญญาณคลื่นไหวสะเทือนอยู่ประมาณ 3 - 6.5 เท่า เมื่อเทียบกับบริเวณที่เป็นหิน ทั้งนี้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นขึ้นอยู่กับขนาด และระยะทางจากจุดศูนย์กลางการเกิดแผ่นดินไหว จึงจะสามารถบอกถึงความรุนแรงที่จะกระทำต่อพื้นที่ต่างๆ ได้

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อวัดการตอบสนองและประเมินผลกระทบของสภาพทางธรณีวิทยาจากแผ่นดินไหวในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง ซึ่งประกอบไปด้วยค่าความถี่หลักในการสั่นของพื้นที่บริเวณนั้น (Predominant Frequency), ค่าการณั้อัตราขยายสัญญาณคลื่นแผ่นดินไหว (Site Amplification) และความหนาของชั้นตะกอน
- 2) เพื่อสร้างแผนที่แบ่งเขตความรุนแรงของแผ่นดินไหว (Seismic Micro-Zonation Map) ของพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นตอนดำเนินงาน

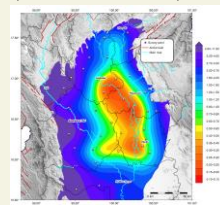
- 1.1 ศึกษาวิธีการประมาณค่าการขยายสัญญาณของพื้นที่โดยใช้คลื่นรบกวน
- 1.2 กำหนดจุดสำรวจให้ครอบคลุมพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง และจัดเตรียมอุปกรณ์ในการเก็บข้อมูลและออกสำรวจ
- 1.3 ติดต่อประสานงานเข้าจุดสำรวจ และติดตั้งเครื่องวัดแผ่นดินไหวเพื่อเก็บข้อมูล
- 1.4 ประมวลผลข้อมูล และคำนวณค่าความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 1.5 สร้างแผนที่ความถี่มูลฐาน, แผนที่การขยายสัญญาณ และแผนที่ความถี่ชั้นตะกอน ในพื้นที่ราบลุ่มภาคกลาง
- 1.6 สรุปผลและจัดทำรายงาน

2. วิธีการที่ใช้ในการสำรวจ และประมวลผลข้อมูล

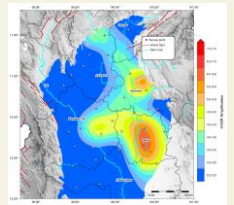
- 2.1 การตรวจวัดการสั่นสะเทือนของพื้นดินที่มีอยู่ตามธรรมชาติ (Microtremor measurements) เพื่อวิเคราะห์ HVSR
- 2.2 การวิเคราะห์ HVSR, ประมาณค่าการขยายสัญญาณของความถี่มูลฐานและความหนาชั้นตะกอน
- 2.3 ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลและสเปกตรัม H/V
- 2.4 จัดทำแผนที่ด้วยวิธี Adjustable Tension Continuous Curvature Splines (GMT Surface interpolation)

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษา ประกอบไปด้วยการนำข้อมูลจากจุดสำรวจทั้ง 45 จุดสำรวจ มาวิเคราะห์หาค่าสเปกตรัม HVSR ของแต่ละจุดสำรวจเพื่อหาค่าความถี่มูลฐาน (Fundamental Frequency), อัตราการขยายคลื่นไหวสะเทือน (Amplification Factor) และความถี่ชั้นตะกอนของจุดสำรวจจำนวน 45 จุดสำรวจ ในบริเวณที่ราบลุ่มภาคกลาง

แผนที่แสดงค่าความถี่มูลฐาน

แผนที่อัตราการขยายคลื่นไหวสะเทือน

2. แผนที่แสดงค่าความถี่มูลฐาน จากแผนที่พบว่าบริเวณตอนกลางของแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลางตอนบนเอียงไปทางทิศตะวันออกของแอ่งบริเวณจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดพิจิตร มีความถี่มูลฐานต่ำมากอยู่ในช่วงระหว่าง 0.15 - 0.6 Hz
3. แผนที่อัตราการขยายคลื่นไหวสะเทือน จากแผนที่พบว่าบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลางมีอัตราการขยายคลื่นไหวสะเทือนอยู่ประมาณ 3 - 6.5 เท่า ตามแนวแม่น้ำน่าน แม่น้ำยม และแม่น้ำปิง
4. ความถี่ชั้นตะกอน คำนวณจากค่าความถี่มูลฐานพบว่าตอนกลางของแอ่งมีความถี่มูลฐานอยู่ในช่วง 0.15 - 0.6 Hz นั้นหมายถึงบริเวณนี้มีความหนาของชั้นตะกอนอยู่ที่ประมาณ 200 - 1000 เมตร

สรุปผล

1. จากผลการการสำรวจคลื่นไหวสะเทือนในบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลาง จำนวน 45 จุดสำรวจ ซึ่งข้อมูลที่ได้ครอบคลุมพื้นที่จำนวน 7 จังหวัด ประกอบไปด้วย จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดนครสวรรค์ จังหวัดพิจิตร จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดตากบางส่วน
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าความถี่มูลฐาน บริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลางมีค่าความถี่มูลฐานเฉลี่ยในช่วง 0.30 Hz ถ้ามีการเกิดแผ่นดินไหวก็จะทำให้สิ่งปลูกสร้างที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่ 10 ชั้น ขึ้นไปมีการสั่นไหวรุนแรงขึ้นเนื่องด้วยเป็นการสั่นพ้อง
3. ผลวิเคราะห์อัตราการขยายคลื่นไหวสะเทือน พบว่าบริเวณแอ่งที่ราบลุ่มภาคกลางมีอัตราการขยายคลื่นไหวสะเทือนอยู่ประมาณ 3-6.5 เท่า เมื่อเทียบกับบริเวณที่เป็นหิน ทั้งนี้ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นขึ้นอยู่กับขนาด และระยะทางจากจุดศูนย์กลางการเกิดแผ่นดินไหว ส่วนใหญ่พื้นที่แอ่งที่ราบลุ่มภาคกลางจะได้รับคลื่นไหวสะเทือนจากแผ่นดินไหวระยะไกล เช่น แผ่นดินไหวที่เกิดทางภาคเหนือของประเทศไทย หรือประเทศเมียนมาร์